

KAKO SE ZAŠTITITI

u svijetu interneta i mobilnih telefona

Internet i društvene mreže pomiču osobne granice i mijenjaju kontekst značenja privatnosti. Objavlivanjem sadržaja na internetu **gubi se privatnost**, a naše objave dostupne su i nepoznatim osobama.

OBJAVLJIVANJEM FOTOGRAFIJA I INFORMACIJA O DJETETU MOŽE SE UGROZITI DJETINJSTVO.

ISTRAŽIVANJE "EU KIDS ONLINE"

NACIONALNO ISTRAŽIVANJE O MEDIJSKIM NAVIKAMA DJECE I NJIHOVIH RODITELJA

- 14% djece susrelo se uživo s osobom koju su upoznali na internetu (samo 5% roditelja svjesno je da su se njihova djeca susrela uživo s osobom koju su upoznali na internetu)
- 82,1% roditelja smatra da je djeci potrebno postaviti pravila o korištenju interneta
- 1/2 djece nikad ili gotovo nikad nije zatražila podršku i pomoć roditelja u vezi problema koji su ih uznemirili
- svako 7. dijete u dobi od 9. do 17. godina u posljednjih se godinu dana susrelo se uživo s online prijateljem (većina s osobom svojih godina, svako deseto dijete sa starijom osobom)

NEMOJTE IĆI SAMI NA SUSRETE S NEPOZNATIM OSOBAMA KOJE STE UPOZNALI ONLINE!

RODITELJI – OSIGURAJTE OTVOREN I ISKREN ODNOS SA SVOJOM DJECOM!

Potičite ih da uvijek, kada ih uznemiri nešto u virtualnom svijetu ili naiđu na neprimjeren sadržaj, traže pomoć roditelja ili odrasle osobe kojoj vjeruju.

INTERNET IMA DOBRE I KORISNE, ALI ISTO TAKO I LOŠE STRANE.

DOBRE STRANE INTERNETA:

- razvijanje vještina učenja
- motiviranje i poticanje za učenje
- brza i laka dostupnost informacija
- druženje s prijateljima preko društvenih mreža
- brza i laka komunikacija
- videopozivi prema obitelji i prijateljima koji se rijetko viđaju

LOŠE STRANE INTERNETA:

- zlostavljanje putem interneta
- narušena sigurnost
- sadržaji neprimjereni dobi djeteta
- zloupotreba podataka
- širenje mržnje među drugima
- pristup društvenim mrežama u neprimjernoj dobi

NASILJE NE VRŠI TEHNOLOGIJA, VEĆ LJUDI KOJI SE NJOME SLUŽE.

Novi mediji zahtijevaju od roditelja preuzimanje vrlo važnog i izazovnog odgojnog zadatka.

Roditelj je dužan pojasniti djetetu što znači biti nasilnik na internetu i informirati ga o posljedicama takvog oblika nasilja.

ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA NA INTERNETU (GDPR)

- prije registracije na društvenoj mreži važno je pročitati postavke privatnosti
- privolu za obradu osobnih podataka djeteta mlađeg od 16 godina može dati samo roditelj ili skrbnik

KALKULATOR PRIVATNOSTI – PROVJERA POTENCIJALNOG RIZIKA PRIVATNOSTI:

<https://www.hakom.hr/default.aspx?id=1144>

⚠ UPOZORENJE ⚠

DJECI, MLADIMA I RODITELJIMA	RODITELJIMA
• nemojte javno objavljivati i razmjenjivati osobne i intimne podatke (lokaciju, fotografije, datum rođenja, adresu...)	• nemojte objavljivati osobne podatke i fotografije djece na internetu
• ne objavljujte tuđe podatke bez suglasnosti te osobe	• ne objavljujte lokacije i mjesta gdje vaša djeca borave

Budimo svjesni da objavljeni sadržaj može zauvijek ostati "negdje u virtualnom prostoru" pa je moguće da jednom u budućnosti djetetu neće biti ugodno zbog njegovih slika i sadržaja koji su bili dostupni roditeljevima prijateljima, ali i drugim ljudima.

USLUGA "RODITELJSKE ZAŠTITE"

- nudi mogućnost zabrane pristupa neprimjerenim internetskim sadržajima za djecu (filtriranje sadržaja, ograničavanje poziva ili slanja poruka prema nepoznatim brojevima)
- roditelji sami kreiraju popis brojeva s kojima dijete može komunicirati
- o sadržajima neprimjerenim djeci obavijestiti operatera ili prijaviti na nezeleni.sms@hakom.hr
- moguće je postaviti zabranu odlaznih poziva nakon dogovorenog limita potrošnje
- ograničavanje vremena na mobitelu uz besplatne aplikacije
- mogućnost praćenja djetetovih aktivnosti na mobitelu
- zabrana pristupa gledanju neprimjerenih TV programa (od TV operatera)

RAZGOVARAJTE S DJETETOM PRIJE NEGO INSTALIRATE APLIKACIJU I DOGOVORITE PRAVILA:

- 1. važno je u obzir uzeti dob djeteta**
- 2. doba dana kada dijete može biti online**
- 3. odrediti ukupno vrijeme koje dijete smije provesti na računalu ili mobitelu**
- 4. odrediti koje vrste igrice ili aplikacija dijete smije instalirati na mobitelu/računalu**

Također, postoji opasnost od narušavanja privatnosti i gubljenja povjerenja u roditelja te je to isto vrlo bitan razlog za razgovor s djetetom i uklanjanje nesporazuma.

DinnerTime aplikacijom upravlja se putem roditeljevog mobitela (Android ili iPhone). Moguće je u bilo kojem trenutku uključiti pauzu od korištenja uređaja.

Kids Place aplikacija stvara sučelje za dijete i omogućuje sortiranje aplikacija koje dijete smije koristiti na mobitelu.

ELEKTRONIČKO NASILJE I UZNEMIRAVANJE (CYBERBULLING)

NAŽALOST, POSTOJE LJUDI U INTERNETSKOM PROSTORU KOJI NISU DOBRONAMJERNI I MOGU GRUBO, PONIŽAVAJUĆE I NEDOBRONAMJERNO KOMENTIRATI ILI ZLOUPOTRIJEBITI INFORMACIJE.

ELEKTRONIČKO NASILJE (CYBERBULLING) JE:

- grubo online sukobljavanje, uznemiravanje, ogovaranje, klevetanje i socijalno isključivanje
- lažno predstavljanje
- uzimanje tuđeg identiteta i slanje poruka i drugih sadržaja u tuđe ime
- iznuđivanje i širenje povjerljivih informacija
- javno objavljivanje podataka koje je žrtva u povjerenju poslala počinitelju nasilja
- manipuliranje žrtvom
- prijetnje i uhođenje
- opetovano slanje prijetećih poruka te neprestani pokušaji uspostavljanja i nastavljanja neželjenog kontakta zbog kojih se žrtva počinje bojati za vlastitu sigurnost
- videosnimanje, snimanje i fotografiranje u situacijama ponižavajućim za djecu
- izmjena osobnih fotografija bez dozvole i objava na internetu

KAKO SE ZAŠTITITI OD ELEKTRONIČKOG NASILJA?

- Ne ostavljaj na internetu svoje osobne podatke – osobito adresu i broj mobitela.
- Lozinke čuvaj samo za sebe. Druge bi ih osobe mogle zloupotrijebiti.
- Zaštiti svoj profil na društvenim mrežama. Postavke uredi tako da tvoje fotografije, statuse i sve objave vide samo tvoji prijatelji.
- Ne objavljuj fotografije zbog kojih bi ti jednog dana moglo biti neugodno.
- Ne otvaraj poruke koje si dobio od nepoznatih osoba ili s nepoznatih e-adresa. Ukoliko dobiješ takvu poruku, obavijesti roditelje.
- Ako posjetiš neku stranicu ili primiš e-poruku koji ti se čini neprimjerena reci to svojim roditeljima ili drugoj odrasloj osobi od povjerenja.
- Pazi s kim razgovaraš na internetu.
- Ne prihvaćaj nepoznate ljude za prijatelje na društvenim mrežama. Nikad ne znaš tko se krije iza tih profila i kakve ta osoba ima namjere.
- Ne svađaj se preko društvenih mreža ili e-pošte.
- Nikad nemoj ići sam na sastanak s osobom koju si upoznao na internetu. Ako ta osoba inzistira da dođeš bez pratnje, nemoj otići na takav sastanak.
- Ukoliko netko od tebe zatraži da učiniš nešto što smatraš da nije u redu i zbog čega ti nije ugodno - obavijesti o tome roditelje.
- Ne objavljuj na internetu ono što ne želiš da se zna jer sve što je na internetu objavljeno je dostupno svima. Izbjegavaj koristiti „check-in” na društvenim mrežama. Ukoliko stalno označuješ mjesta koja posjećuješ, zlostavljači će lakše otkriti kuda se krećeš.

MOGUĆA PONAŠANJA DJETETA KOJE JE ŽRTVA ELEKTRONIČKOG NASILJA:

PONAŠANJA KOJA MOGU PRIMIJETITI RODITELJI	PONAŠANJA KOJA MOGU PRIMIJETITI UČITELJI
• učestala tišina	• izbjegavanje kontakta očima
• povlačenje iz obiteljskih aktivnosti	• pojava nekontroliranih izljeva bijesa ili frustracije
• vidljiva tuga	• promjene u obrascima ponašanja s prijateljima i aktivnostima za vrijeme odmora
• povlačenje od prijatelja i aktivnosti u kojima je dijete prije uživalo	• nedostatak angažmana u razrednim aktivnostima
• učestaliji izostanci iz škole (žaljenje na glavobolje i bolove u trbuhu)	• ismijavanje
• loš školski uspjeh (niže ocjene)	• pridavanje manje pažnje školskom i domaćem radu
• gubitak apetita	
• poremećaji spavanja (mokrenje u krevet)	
• informacije iz škole o izgubljenim domaćim zadaćama ili problemima u ponašanju	
• dijete se čini nervozno ili razdražljivo kada koristi računalo ili mobitel	
• spominje nepoznate osobe	
• pridavanje sve veće važnosti aktivnostima i osobama na internetu	
• zatvaranja stranica/chatova i /ili skrivanje mobitela kada roditelj uđe u sobu	
• brisanje korisničkih računa ili otvaranje puno novih	
• puno novih kontakata na mobitelu ili društvenim mrežama	

KAKO SE ZAŠTITITI OD ELEKTRONIČKOG NASILJA?

- Ne ostavljaj na internetu svoje osobne podatke – osobito adresu i broj mobitela.
- Lozinke čuvaj samo za sebe. Druge bi ih osobe mogle zloupotrijebiti.
- Zaštiti svoj profil na društvenim mrežama. Postavke uredi tako da tvoje fotografije, statuse i sve objave vide samo tvoji prijatelji.
- Ne objavljuj fotografije zbog kojih bi ti jednog dana moglo biti neugodno.
- Ne otvaraj poruke koje si dobio od nepoznatih osoba ili s nepoznatih e-adresa. Ukoliko dobiješ takvu poruku, obavijesti roditelje.
- Ako posjetiš neku stranicu ili primiš e-poruku koji ti se čini neprimjerena reci to svojim roditeljima ili drugoj odrasloj osobi od povjerenja.
- Pazi s kim razgovaraš na internetu.
- Ne prihvaćaj nepoznate ljude za prijatelje na društvenim mrežama. Nikad ne znaš tko se krije iza tih profila i kakve ta osoba ima namjere.
- Ne svađaj se preko društvenih mreža ili e-pošte.
- Nikad nemoj ići sam na sastanak s osobom koju si upoznao na internetu. Ako ta osoba inzistira da dođeš bez pratnje, nemoj otići na takav sastanak.
- Ukoliko netko od tebe zatraži da učiniš nešto što smatraš da nije u redu i zbog čega ti nije ugodno - obavijesti o tome roditelje.
- Ne objavljuj na internetu ono što ne želiš da se zna jer sve što je na internetu objavljeno je dostupno svima. Izbjegavaj koristiti „check-in” na društvenim mrežama. Ukoliko stalno označuješ mjesta koja posjećuješ, zlostavljači će lakše otkriti kuda se krećeš.

ŠTO UČINITI KADA SE ELEKTRONIČKO NASILJE DOGODILO?

- Nemoj odgovarati na uvredljive i prijeteće poruke. Sačuvaj ih kao dokaz i pokaži roditeljima ili odrasloj osobi u koju imaš povjerenja. Isto vrijedi i za pozive. Na taj će način policija lakše pronaći i kazniti zlostavljača.
- Blokiraj broj s kojeg ti stižu neželjeni pozivi i poruke. Možeš prijaviti i blokirati korisnike i na svim društvenim mrežama.
- Ukoliko te netko vrijeđa ili uznemiruje preko interneta (društvenih mreža) suzdrži se od komunikacije s tom osobom i ne odgovaraj na primljene uvrede.
- Ukoliko te netko vrijeđa ili ti prijete preko interneta, reci to roditeljima, učiteljici, najboljem prijatelju ili prijateljici. Oni ti mogu pomoći. Nasilje možeš prijaviti i policiji na **Red Button** - <https://redbutton.mup.hr/>.

Ako postaneš žrtva elektroničkog nasilja, ne krivi sebe, nisi ti kriv/a za to što ti se događa, već tvoj zlostavljač.

Prijavi slučajeve elektroničkog nasilja nad drugom djecom ukoliko za njih saznaš. Obavijesti o tome roditelje ili drugu odraslu osobu od povjerenja. Šutnjom podržavaš nasilje.

KOME SE OBRATITI ZA POMOĆ?

- Roditeljima i članovima obitelji
- Učiteljima i stručnim suradnicima u školi
  - Odrasloj osobi od povjerenja
- Policiji na 192 ili <https://redbutton.mup.hr/>

KAKO RODITELJI MOGU POMOĆI?

- Razgovarajte sa svojim djetetom.
- Budite upoznati s ponašanjem svog djeteta na internetu.
- Zamolite dijete da vam pokaže koje stranice posjećuje i što tamo radi – potaknite dijete da koristi računalo za učenje i druženje.
- Roditeljima često nije lako prihvatiti mogućnost da je njihovo dijete počinitelj elektroničkog nasilja. Saznajte što se točno dogodilo – ne prijetite, ne osuđujte, ne vrijeđajte dijete.
- Objasnite djetetu da svako zlostavljanje uzrokuje bol drugoj osobi. Pomozite djetetu da razvije suosjećanje i ponudite djetetu pomoć pri promjeni i ispravljanju ponašanja.

NETIQUETTE – OPĆA PRAVILA SIGURNIJEG KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA I PROGRAMA ZA RAZMJENU PORUKA:

- što je nezakonito u stvarnom životu, nezakonito je i na internetu
  - ne ostavljajmo svoje privatne informacije online
    - ne otkrivajmo svoju lokaciju
  - ne dijelimo nasilne ili nepristojne fotografije
    - ne sudjelujmo u nasilju
  - ponašanje na internetu ogledalo je korisnika
- ne koristimo javni ili tuđi uređaj za pristup internetu
  - nemojmo reagirati na ljutnju

POPULARNE APLIKACIJE/DRUŠTVENE MREŽE

TIKTOK

- aplikacija ima svrhu stvaranja i dijeljenja kratkih videa

FACEBOOK

- jedna od najmasovnijih i najpopularnijih društvenih mreža
- izvor informacija, služi za upoznavanje, reklamiranje, povezivanje i socijalizaciju

YOUTUBE

- mrežna usluga za dijeljenje videozapisa
- YouTuberi među mlađom populacijom često imaju sve veći utjecaj
- nikad ne objavljujemo pod osobnim imenom
- djeci mlađoj od 13 godina nije dozvoljeno izraditi YouTube račun
- zapamtimo "Bakino pravilo": upitajmo se je li ono što snimamo i objavljujemo nešto što bi željeli da vidi naša baka, roditelj, učiteljica. Ako ne, onda vjerojatno nije dobra ideja objaviti takav video.

INSTAGRAM

- omogućuje dijeljenje i komentiranje fotografija i video sadržaja, obrađivanje fotografija i praćenje što rade drugi
- otvorene profile imaju osobe koje žele doprijeti do što više sljedbenika

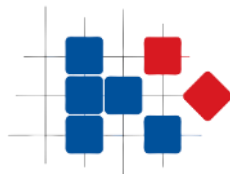
SNAPCHAT

- popularna društvena mreža tinejdžera
- mogućnost dijeljenja svakodnevnih trenutaka uz zabavne filtere i alate
- poruke se nakon čitanja brišu

Osnovna škola – Scuola elementare RIVARELA, Novigrad – Cittanova

Veljača, 2021.

HAKOM

<https://www.hakom.hr>

zastita-djece@hakom.hr – [prijava ilegalnog i neprimjerenog sadržaja](#)

Centar za sigurniji Internet

www.csi.hr

tel.0800 606 606 – besplatni telefon za savjetovanje

<https://csi.hr/hotline/> – anonimna prijava ilegalnog sadržaja

**RED
BUTTON**

<https://redbutton.mup.hr/> – prijava zlostavljanja i/li sadržaja na internetu

DKMK – Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu

<https://dkmk.hr/>

Projekt Djeca Medija

<https://djecamedija.org/>